

PÜHA NIKOLAUS

Mari-Ann Oviir

Nikolaus oli Mürra piiskop. Ta sündis kristlastest vanemate peres. Juba väga noorelt pühendus ta Jumalale. Pataras Väike-Aasias Lüükia maakonnas sündinud Nikolause sünniaeg jääb arvatavasti ajavahemikku 260–280.

Püha Nikolause tuntuim mälestuspäev ehk nigulapäev on 6. detsembril.

Vanemate surses sai ta arvestatava päranduse, mida juba noores eas kasutas vaeste abistamiseks. Sellest ajast on säilinud legend, kuidas Nikolaus päästis ühe vaesunud ja raskustes perekonna, visates öösel avatud aknast sisse kolm kuld münti, mis peretütarde ahju ääres kuivavate sukkade sisse kukkusid. Siit pärineb ka inglise keelt kõnelevate maade jõulusokkide komme.

Piiskopina näitas Nikolaus oma karjale kõiges head eeskujuga. Loomult rahumeelne ja sõbralik, võis ta oma alandlikkuses vajadusel ilmutada vägagi kindlat meelt ning julgust. Orbudele isa, vaestele armuline abistaja, hädas olevate kaitsja. Tema kodu ukseid olid alati kõigile avatud.

Veel räägib pärimus ühest imeteost, kuidas kord tugeva näljahäda ajal saabus Mürra sadamasse laev teraviljaga. Püha Nikolaus kauples laevameestelt osa nisust endale. Kaupmehed ei tahtnud nõustuda, kuna nisu oli mõeldud keisri jaoks ja nad pidid seda õiges kaalus tarnima. Kokku lepiti alles pärast seda, kui Nikolaus kinnitas, et kaalus kaotust ei tule. Pärast pealinna jõudmist üllatusid laevamehed, et teravilja hulk ei olnud muutunud isegi pärast abivajajate aitamist Mürras. Kord jälle päästis ta kolm süütult surma mõistetut, ilmudes hukkamispaika ja tõmmates mõõga timuka käest. Ta ilmus unes keiser Konstantinusele, nõudes süütult vangistatute vabastamist. Iseäranis palju aitas Nikolaus oma palvetega merel reisijaid. Tihti juhtus, et Nikolause kujutis ilmus laeval olijatele ja torm vaibus hetkega. Ta innustas oma jutlustes ja kõnedes inimesi pääsemise teele astuma. Veel tugevamini mõjus ta oma elava eeskujuga.

Nikolaus suri 6. detsembril 343 ning maeti Mürra kirikusse. Aastal 1087 viidi tema säilmed Itaaliasse ja need asuvad tänaseni Bari San Nicola basiilika krüptis, Mürra linn aga langes moslemite võimu alla.

Püha Nikolaus on üks kõige hinnatumaid ja armastatumaid pühakuid kogu maailmas. Tema kõikehaarav, soojendav ja halastav süda oli valmis abistama igat hädasolijat. Armastust tema vastu tõendavad rohked pühakojad, mis on pühitsetud tema mälestusele. Eestis on Püha Nikolausele pühendatud

Tallinna Niguliste kirik ja Püha Nikolai õigeusu kirik Vene tänaval, Haapsalu toomkirik, Pärnu Nikolai kirik, kihelkonnakirikutest Viru-Nigula, Lääne-Nigula, Põltsamaa, Kose ja Kirbla kirik jpt.

Püha Nikolaust peetakse esimeseks jõuluvanaks, kes tegi head ning jagas kingitusi midagi vastu soovimata. Tema salaja kingituste jagamise komme pani aluse jõuluvana legendile, mis tulenes tema hollandi nimest „Sinterklaas”. Hollandlased nimetasid teda Sint Nikolaasiks või Sinterklaasiks. 1700. aastal viisid Hollandi migrandid legendi pühast Nikolausest Ameerikasse. Jõuluvana ingliskeelne nimetus on Santa Claus. Hiljem sai temast meilegi tuntud heatahtlik, rõõmus mees, kes toob jõulupühade ajal kingitusi.

Algne lastele kingituste jagamise traditsioon nigulapäeval, 6. detsembril muutus Euroopas reformatsiooni ajal. Martin Luther olla 1535. aastal kingituste jagamise viinud üle jõuludele, sest Kristus on meie tõeline kingitus. Luterlikul Saksamaal ei toonud enam kinke püha Nikolaus, vaid püha Kristus, keda kehastas väike laps Christkind.

Jõuluingituste peamine eesmärk on selle saajat õnnelikuks teha. Kingitustekoti salaja ukse taha jätmine on selles mõttes kõige autentsem jõuluvana tegutsemisviis. Ja kui ta tulebki isiklikult üle koduläve, siis ei pea me häbenema, kui tal on tuttav hää või pereisa kingad jalas!

Suures jõulusaginas ei saa me jätta tähelepanuta kõige olulisemat, miks me siiski jõulusid tähistame. Ja see on meie õnnistegija sünd!

Jean Sibeliuse jõululaul kõlab:

Ei au, ei hiilgust otsi ma,
ei taha kulda ka,
vaid taeva valgust palun ma
ja rahu maailma.
See jõulud toob ja rõõmu loob,
kes meeled puhtaks, vabaks teeb.
Ei au, ei kulda taha ma,
vaid rahu maailma.

Soovin kõigile rahulikku adventiaega!

Veel huvitavaid fakte:

1950. aastatel avanes teadlastele võimalus uurida, mõõdistada ja pildistada pühaku säilmeid. Selle põhjal võib öelda, et Nikolaus oli 1,68 meetrit pikk ja jõuliste näojoontega; ta ninaluu leiti olevat murtud. Ilmselt oli püha Nikolaus tegelikkuses üsna karm ja ka füüsiliselt tugev mees. Röntgenuuringute tulemusena modelleeris Manchesteri ülikooli antropoloog Caroline Wilkinson arvuti abiga tema näo. „Nägu, mis arvutist välja tuli, oli umbes 60-aastase mehe oma, väga meheliku kandilise näo ning murtud ninaga,” selgitas Wilkinson. Edasise töötamise käigus lisati püha Nikolause pea kolmemõõtmelisele kujutisele oliivikarva nahavärv ja hallikas, 4. sajandi moe kohaselt pükatud habe. Vaata: https://www.youtube.com/watch?v=_sCUp1127PA&t=59s

Illustratsioon: https://anglicanjournal.com/wp-content/uploads/sites/3/2019/12/Nikolaus_19_Jh-cropped.jpg